

PARUYR GEVORG KHAÇATIRYAN'IN ANLATTIKLARI
(1908, ALAŞKERT, YERETS K. DOĞUMLU)

Büyük Felaket sırasında küçüktüm; ama onu hatırlıyorum. Ailemiz babam, annem, iki amcam, erkek kardeşlerim Ruben, Khosrov, ve kız kardeşim Heğine'den oluşuyordu. Biz küçük olduğumuzdan Ruslar bizi bir arabaya bindirip getirdiler. Yolda köylerin yandığını, ev ve ahırların dumanlar içinde kaybolduğunu gördük. Ermenilerin ev ve ahırlara doldurulup diri diri yakıldığını söylediler. Murad Nehir kan akıyordu. Her tarafta cesetler yüzüyordu...Vadide Türk askerleri Ermeni kızlarını götürmüş, çıplak soyup dans etmeye zorlamışlardı. Bizim gönüllüler bunu görünce onların üstüne saldırmış; Türk askerlerini katledip kızları kurtarmışlardı.

Gençlerimiz örgütlenmiş bizi koruyorlardı ve Türklerin bizi takip etmesine ve üstümüze ateş etmesine rağmen sağ salim gideceğimiz yere vardık. Önce İğdir'a, sonra da Eçmiatsin'e ulaştık.

1917'den itibaren Elektan Köyü'nde üç yıl kaldık. Sonra, topraklarımızın Ruslar tarafından ele geçirildiğini duyduk. Masis tren garından trenle Sarıkamış'a gittik. Trende yer yoktu. Babam biz, üç çocuğu vagonun üstüne çıkardı; o şekilde Sarıkamış'a vardık. Sarıkamış'tan yayan olarak Çamurlu'ya gittik. Oraya gidince dayılarımın ordan göç etmiş olduklarını gördük. Sonra evimize gittik. Türklerin evimizi yıkmış olduklarını gördük.

Türkler bizim can düşmanlarımızdı ve şimdi de öyledirler; zira bizimle onlar arasında dağlar kadar fark vardır. Onlar Müslüman; biz ise Hıristiyanız.

Ben şimdi 90 yaşındayım; ama, Türklerin bizi nasıl zorla evlerimizden, köylerimizden çıkardıklarını ve evsiz barksız bıraktıklarını bugüne kadar unutmadım. Batı Ermenistan'ı Ermenilerin elinden aldılar; topraklarımıza sahip oldular; oranın yerlileri olan Ermenileri ise katlettiler.